СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 7. Джерзі Сити, Н. Дж., середа, 10-го січня 1940. No. 7. Jersey City, N. J., Wednesday, January 10, 1940. VOL. XLIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ДЕПОРТАЦІЯ НЕБАЖАНИХ ЧУЖИНЦІВ

ВАШИНҐТОН. — Сенат ухвалив закон, ухвалений уже попередно в палаті репрезентантів, на основі якого будуть депортувати всіх чужинців, без огляду на те, коли й звідки вони прийшли до Злучених Держав Америки, але коли їх зловлять на шпигунстві в користь чужої держави, на саботажі, або кримінальнім учинку. Саботаж і шпигунство мусять бути доказані, а проступник мусить сам признатись на письмі до вини. Будуть депортовані також ті, що продають наркотики, або ті наркотики самі вживають.

РУЗВЕЛТ НА ДЕМОКРАТИЧНІМ БЕНКЕТІ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт виголосив промову на бенкеті Демократичної Партії, що його влаштовують кожного року демократи по цілій Америці в „день Джексона". В своїй промові Рузвелт підкресляв, що демократи мусять держатися солідарно, коли хочуть при наступних виборах виграти. Рузвелт твердив, що партія це добрий інструмент для осягнення успішної адміністрації. Але адміністрація і добро краю повинні стояти понад партійністю. Промова Рузвелта була перемішана дотепами на адресу републиканців. Хоч багато людей сподівалися, що президент у ній виразно скаже, чи думає він утрете кандидувати, чи ні, то він ні одним словом не зрадив себе, що задумує далі робити.

„РЕВОЛЮЦІЯ" В ШПИТАЛІ.

НЮ ЙОРК. — В однім з нюйорських шпиталів, Сиденгем, вибухла „революція", в якій одинадцять найголовніших лікарів зрезиґнували як протест проти нового директора і його політики. Тим новим директором є один багач, не-лікар, Ґоставус Роджерс, що недавно дав для шпиталю велику грошеву підмогу і вслід за нею його наставлено головним директором. Роджерс заявив, що ця „революція" має в основі те, що деякі лікарі хочуть розпоряджатись у шпиталі цілковито по своїй волі, а директори не-лікарі мають на це дивитись пасивно та покривати лише ті кошти, які нароблять лікарі. Роджерс заявив, що деякі лікарі будуть викинені, а інші, коли захочуть, будуть могти залишитись.

УРЯДНИК „БУНДУ" ПРИЗНАЄТЬСЯ ДО ВИНИ.

НЮ ЙОРК. — Бувший головний секретар німецько-американського „Бунду", Ґвілер-Ґил, признався перед судом до кривоприсяги в двох випадках. Йому грозить довга тюрма, або депортація до Латвії, де він родився.

БРИДЖЕС НЕ БУДЕ ДЕПОРТОВАНИЙ.

ВАШИНҐТОН. — Секретарка праці, пані Перкінс, остаточно порішила, що Ґенрі Бриджес, голова морської юнії на західнім побережжі, не буде депортований за комунізм, який йому закидувано. Бо хоч над його справою розведено точне слідство, то проте комунізму йому не доказано. Ґенрі Бриджес родився в Австралії і не є американським громадянином. Пані Перкінс перед тим, як видала своє рішення, радилась у тій справі з професором права в Гарвардськім університеті, Дж. Ландисом.

ЄПИСКОП МЕНІНҐ ПРОТИ „МЕХАНІЧНОЇ ЗЛУКИ".

НЮ ЙОРК. — Нюйорський єпископ протестантської церкви, Менінґ, виголосив проповідь, у якій гостро скритикував інших протестантських єпископів, які є тої думки, що злуку між протестантською і презвитерською церквою можна осягнути таким легким коштом, як конкордат, який він назвав механічною і штучною мірою". Він твердив, що ріжниці, які розділюють ті дві церкви, були і є глибокі. Тому, коли хто хоче їх вирівняти, треба підходити до них глибоко. Колиб ті ріжниці можна було так легко вирівняти, то виринає питання, чому досі цього не зроблено, говорив Менінґ.

ЛІТАКИ НЕДАЛЕКОЇ БУДУЧНОСТИ.

ВАШИНҐТОН. — Інжиніри летунства предсказали, що вже впродовж наступного року американські летунські фабрики зачнуть будувати такі добрі військові і пасажирські літаки, що теперішні в порівнянні до них будуть виглядати як тяжкий „трок" до модерного пасажирського авта. Передівсім ті модерні літаки будуть дуже скоро літати, 450 до 500 миль на годину. Бомбовики, наладовані бомбами або людьми, будуть могти виїхати з Америки, поїхати до Европи, скинути там бомби і вернутись без зупинки назад до Америки. Скорість тих літаків збудована на одній секретній засаді.

ДОРАДЧИКИ КОМІТЕТУ ПРИ ДЕПАРТАМЕНТІ СТЕЙТУ.

ВАШИНҐТОН. — При департаменті стейту створено дорадчий і дослідчий комітет, якого завданням є пильно слідкувати за тим, що діється в Европі. Бо европейські справи мають великий безпосередній вплив і на американські справи. Завданням комітету є подбати, щоби протиділати лихим впливам европейської війни на американські справи.

„СОВЄТИЗАЦІЯ" НІМЕЧЧИНИ

АМСТЕРДАМ. — Як маршал Ґерінґ перевед свій економічний плян, то, як кажуть економічні знавці, в Німеччині настане ще більша „колективізація", ніж у Совєтах. Буде сколективізоване все життя. Вже тепер уряд ліквідує всі склепи і бизнеси, що не можуть удержатись. Усе це перебирає держава. Навіть забирають і дрібні банкові конта. А коли так є, то не диво, що питають: чи це не большевізація Німеччини?

ПРИЄДНУЮТЬ ПЯТЕРНЯТА НА СВІТОВУ ВИСТАВУ

Корпорація Світової Вистави в Ню Йорку почала переговори з опікунами пятернят Діонів, щоб дістати їх на Світову Виставу як одну з атракцій. Мали би вони займати дім, що був би виставлений на місці, де стояв совєтський павільон.

МІСЬКІ РОБІТНИКИ ДОБИВАЮТЬСЯ ЮНІЙНОЇ ЗАПЛАТИ

Механіки й робітники, заняті при ріжних міських роботах у Ню Йорку, домагаються від міського уряду такої заплати, яку платиться звичайним робітникам того роду в приватних підприємствах. Вони покликаються на постанову міського закону.

В імені міського уряду контрольор міста Мек Ґолдбрик заявив їм, що праці в місті не можна рівняти з працею в приватнім підприємстві, бо міські робітники мають ріжні добродійства, як вакації й пенсії, яких не мають робітники в приватних підприємствах.

СТРАЙК ПРОТИ ЮНІЇ

Багато робітників фабрик Ендикота - Джансона в Бинґемтоні, Ню Йорк, вийшли на демонстрацію проти юнії. Демонстранти носили таблиці з написами проти приступлення до юнії.

НАСМІШКА З БЕНКЕТУ

Щоб закпити собі з традиційного бенкету Демократичної Партії у Вашинґтоні в день Джексона, на котрому кожний учасник платить 100 долярів, Молодеча Републиканська Організація в Індіанаполисі влаштувала собі бенкет у честь Лінколна, на котрому кожний учасник дістав два сухарики й склянку молока.

СТУДЕНТ ПРИЗНАВСЯ ДО НАПАДІВ

Джан МекКормик, студент прав у Питсбурзькому університеті, котрий був ранений підчас грабіжницького нападу на один телефонічний уряд у Клівленді, Огайо, признався перед поліцією до двох грабіжницьких нападів. Він має 21 рік.

АРХИКНЯЗЬ ЛЕКТОРОМ

Австрійський архикнязь Фелікс виголосив у понеділок у Тавн Голі, в Ню Йорку, відчит на тему: „Відбудова центральної Европи".

На відчит зібралося коло півтори тисячі осіб. Архикнязь доказував, що рятунок центральної Европи лежить у якійсь державній організації наддунайських країв. Він заповідав, що війна скінчиться революційним повстанням проти нацистічного режиму.

ЧОЛОВІК І ЖІНКА У ТІМ САМІМ ЖЮРІ

Підчас вибору лави присяжних суддів у суді в Клерсвилі, Огайо, принято паню Кіркпетрикову. За хвилину покликано до переслухання її чоловіка. Цей спитався судді, чи йому вільно служити в тій самій лаві присяжних з жінкою. Суддя усміхнувся й сказав: „Ну, чейже моглиб ви раз зо собою погодитися?"

І чоловіка принято теж.

ВИКИДАЮТЬ МАНДРІВНИХ ДОПОМОГОВЦІВ

Повіт Вестчестер у стейті Ню Йорку викидає поза границі повіту всіх тих, що живуть постійно в повіті, а домагаються від повіту допомоги. Повіт відставляє таких людей до стейту їх постійного замешкання.

ХАРЧЕВІ КАРТКИ В АНҐЛІЇ

ЛОНДОН. — Уже стали в Анґлії обовязуючими картки на цукор, масло, шинку і солонину. За місяць обовязуватимуть картки і на мясо. Премієр дав до пізнання, що будуть картки і на одяг. Війна обмежує довіз, казав він, і ціле населення мусить призвичаюватись до ріжних посвят, які ще прийдуть.

ВИМАНТИВ $8,000,000 І ВЖЕ НА ВОЛІ

З вязниці в Сен Квентин, в Каліфорнії, випущено на волю Ґилберта Бíземейера, що свого часу обманув ріжних інвесторів у Ґалівуді на суму 8 мілонів долярів. Він засуджений на 40 років, а відсидів 9 років.

СИНИ БУВШОГО СУДДІ АРЕШТОВАНІ ЗА КРАДІЖ

Нюйорська поліція арештувала за викрадення від одної жінки торбинки з $1,800 долярами в готівці, дорогоцінностях і діямантах, Ґаролда Рейфіла та Виктора Рейфіла, синів бувшого судді Ґаймена Рейфіла. Їх арештовано на залізничій стації. Поліція каже, що з украдених грошей мали при собі лише 41 доляр.

ЗАСУДЖЕНІ ХОДИТИ ДО ЦЕРКВИ

Поліційний суддя в Отумві, в стейті Айова, засудив трьох людей, що станули перед ним обвинувачені за піянство, на 30 днів вязниці кожного, а потім подарував їм кару під умовою, що кожний з них буде ходити до церкви принаймні раз на тиждень 30 тижнів.

СУДДЯ КРИТИКУЄ ЖІНКИ ЗА КУРЕННЯ НА ВУЛИЦІ

Підчас розправи проти чоловіків, арештованих за курення на стаціях підземних залізниць Ню Йорку, міський суддя Берк виголосив довшу промову проти поширюючогося серед жінок звичаю курити на публичних місцях.

Підчас своєї промови суддя навів уступ з опису подорожи по Америці одного анґлійця, котрий у 1870. році критикував американських чоловіків за курення на вулиці.

ФІНИ РОЗГРОМИЛИ ЩЕ ОДНУ СОВЄТСЬКУ ДИВІЗІЮ

ГЕЛЬСІНКІ. — Сорок четверта совєтська дивізія, що була вислана рятувати 163. дивізію, яка попала в фінляндську засідку і була потім цілковито розгромлена, зістала також цілковито знищена. Мала вона до 16,000 жовнірів і була забезпечена в наймодерніше узброєння. В полон попало до 1,000 вояків. Забрано 43 повзи найновішої марки і величезну скількість всілякого военного добра. Фіни відтяли дивізію від звязку, знищивши комунікаційні получення. Дивізія була змеханізована, а тимсамим і мертва, бо не можна було достарчити газоліни.

Місяць величезних утрат.

Перший місяць совєтської кампанії проти Фінляндії приніс Совєтам знищення цілих трьох дивізій. Втрата в убитих, ранених і полонених виносить понад 130,000 осіб.

ПРОТИ СОВЄТІВ І НІМЕЧЧИНИ.

БУДАПЕШТ. — Европейська дипломатія має нову сензацію: обєднання Італії з Мадярщиною. Кажуть, що треба рахуватися з певністю, що Італія зобовязалась боронити Мадярщину на випадок, якби її заатакували Совєти чи Німеччина. Італійський клич „границі Італії в Карпатах" так якби здійснився. Одна з цього союзу має ніби ще приступити і Юґославія. Уся та політика змагає до того, щоб не допустити Совєти до Балкану, де Італія вважає себе господарем. Поголоски йдуть аж так далеко, що подають, що Мадярщина навіть згідна до згоди з Румунією, не вимагаючи від неї звороту Трансильванії. І це також тому, щоби поставити разом з Румунією фронт проти Совєтів. Усі ті комбінації звучать дійсно сензаційно, але є в них і якась правда. Зміни зайшли і вони незабаром будуть очевидні.

ФІНСЬКЕ ВІЙСЬКО ГОРОЮ.

ГЕЛЬСІНКІ. — Американські кореспонденти, що пробувають на фінсько-совєтському фронті, стверджують, що совєтська артилерія і совєтське командування не дописують. Зате фінська армія, хоч нечисельна, то знаменито вимуштрувана і має знаменитих офіцирів.

ҐЕШТАПО АРЕШТУЄ УКРАЇНЦІВ.

БЕРЛІН. — Таке доносить кореспонденція часопису „Ди Ню Йорк Таймс". Каже, що Ґештапо виарештовує українських провідників-революціонерів, що перебували від довшого часу на німецьким терені й що плянували „Велику Україну під німецьким протекторатом". Американський кореспондент подає, що доходять слухи, що арештовано також бувшого гетьмана Павла Скоропадського разом з бувшими царськими офіцирами, що прибули з Франції до Берліну саме перед вибухом теперішньої війни.

ПРО „ЖИДІВСЬКІ ПОГРОМИ".

КОПЕНГАҐЕН. — Доносять з окупованих німцями польських земель, що там відбуваються постійно „жидівські погроми", особливо в „люблинськім резерваті". На жидів накладають німці величезні грошеві кари і виганяють їх з міст, доражджуючи втікати в Совєти . . .

КОНФІСКУЮТЬ УСІ РАДІЯ.

БЕРЛІН. — З днем 25. січня мусять усі поляки віддати свої радієві апарати поліції. Дозвіл посідати такі апарати зможуть одержати від поліції тільки німці й німецькі громадяни. Забраними апаратами буде користуватись Бюро пропаґанди для ґерманізаційних цілей. У Варшаві й на польських землях розпочато також і ґерманізацію шкільництва. Разом з наукою німецької мови получено також і нацистичну пропаґанду.

„ЖИДІВСЬКА СПРАВА" — ОТ І ВСЕ.

РИМ. — Звільнення Гор-Белішi зо становища британського міністра війни толкується в Італії тим, що анґлійцям остогид „юдаїзм" в „публичнім життi". Кажеться, що жид Гор-Беліша був більше керований жидівською ненавистю до Німеччини і нацистів ніж британськими державними інтересами.

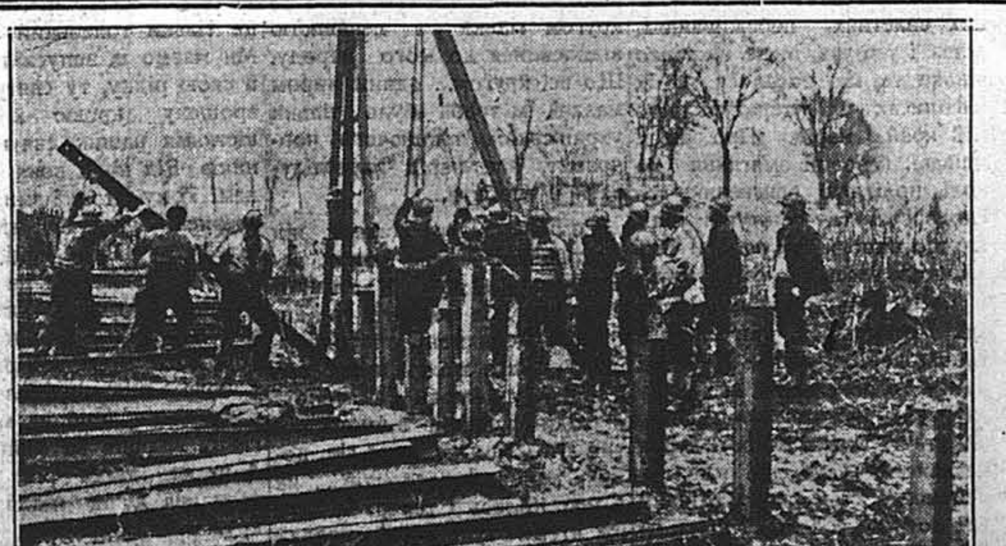
БЕРЛІН. — Нацистична Німеччина „поґратулювала" Анґлії, що позбулася з ради міністрів жида, що шкодив однаково „Британії й жидівству".

СОВЄТИ ОБОРОНЯЮТЬ.

МОСКВА. — Замітне є становище Совєтів до усунення Гор-Белішi з міністерства. Кажеться, що це усунено тому, що був проти анґлійської допомоги Фінляндії й за демократію.

НЕ ЗЛЮБИЛА ВІЙСЬКОВА АРИСТОКРАТІЯ.

ЛОНДОН. — Ніхто ще не знає, яка була властива причина великих змін в анґлійськім міністерстві. Зокрема не знають, чому усунено міністра війни Гор-Белішу. Загально твердять, що він був за добро „простого вояка", що ніби не подобалось панучій консервативній клясі.

ДАЛІ СКРІПЛЯЮТЬ ЛІНІЮ МАЖІНО.
Французькі жовніри ставлять залізні запори проти німецьких повзів.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published rally except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА ЧЕСНІ НАМІРИ І ДОБРІ ДІЛА

У тих різдвяних днях розгортаємо ту старокраєву українську пресу, що в нас заховалася з часу, коли ще не ціла українська земля була від нас відгороджена совєтським муром. І вибираємо з неї дещо, бо, передруковуючи мову Рідної Землі, нам здається, що говоримо з нею і з тими рідними, що на ній живуть.

Тим разом заговорить до нас людина, що вже в гробі. Заголовок цеї статті, це різдвяне слово зперед двох років д-ра Костя Левицького, себто того, що впродовж довгих десятків років був політичним провідником галицьких українців. Отого старця, як тільки „засяло" над галицькою землею „ясне сонце", себто Сталін, кинула совєтська влада в тюрму, де він і помер. Ось цей, найстарший у 1937 р. віком і досвідом громадський діяч забрав тоді святочне слово у справі замирення й обєднання нашого громадянства. І сказав тоді таке, що живцем, дасться застосувати і до нашого життя в Америці. Тому слова ті заслугують на те, щоб над ними в часі Різдва добре застановились. А вони такі:

„. . . добре, що в нас є політичні партії, бо вони мають витворювати організацію життя нації, що йде до здійснення кожночасних змагань громадянства у справах культурних, господарських і політичних. Зате не є добре, коли партійники не мають перед собою завжди мети національної ідеольогії та легкодушно зловживають партією і полагоджують свої еґоїстичні інтереси чи порахунки поширюванням напастей і лайок та крамол на всіх і вся, як також **неправдивих трівожних вістей**, що не тільки баламутять громадянство і відтягають його від праці, але ширять зневіру та розтіч між громадянством. **Цим способом ослаблюють вони силу нації. Таке партійництво нездорове** і навіть грізне й небезпечне для кожної нації та шкідливе для самого громадянства, бо воно передусім понижує повагу і значіння нації в інших народів і до того своїх громадян відтручує від праці та загал свого громадянства деморалізує так, що громадянство ледащіє і не виявляє ані конечної праці, ані відпорности, ані характерности у всяких супротивностях. В сучасних обставинах нашого тяжкого лихоліття таке політиканство, що веде до розеднювання сил громадянства, є **просто злочинне** для української нації, що потребує постійної праці громадянства на всіх ділянках життя, щоб творчими ділами утверджувати віру в кращу долю свого народу.

„Тому крайня пора зрозуміти нам усім, що наша доля у чесних намірах і добрих ділах **зединеного українського громадянства"**.

Хай хоч голос одної з найновіших жертв червоного насильства заговорить тепер і до нас в Америці в такий спосіб, щоб і ми обєднались біля праці для України, виявивши чесні наміри й охоту доконати добрих діл.

Роман Голіян.

З ДАЛЕКОЇ КРАЇНИ БІЛИХ НОЧЕЙ

(Фраґменти з подорожі по Фінляндії, друковані у львівськім часописі „Діло" з 5. січня 1936 р.).

Фінляндія. Далека, тиха і задумана північна країна. Між Балтійським морем на півдні та Ледяним океаном на півночі. Зліва Ботнійський залив. Швеція і вище Норвеґія, зправа Совєтська Карелія, а на південному сході — Ленінград. З фінляндського Віпурі (Виборгу) до Ленінґраду всього година їзди залізницею. А в Раяйокі, ставши на березі Фінського заливу, у погідний ранок бачив я цілком виразно вежі червоного Кронштаду, де в 1917 р. розгорілася бунтом моряків, російська революція.

Є тої фінської землі клапоть великий. Фінляндія більша від Польщі на кількасот кв. кільометрів. Але населення має всього 4 міліони. Воно розкинене широко по неплодній, каменистій землі, скупчилося головно над берегами моря та озер, що їх у Фінляндії 60 тисяч, крім 80 тисяч островів і острівців.

Вже чотири місяці минуло від часу, коли я вернувся звідти. За мною поверх дві тисячі кільометрів мандрівки по фінляндських просторах, почавши з Фінського та Ботнійського заливу, аж поза полярне, підбігунове коло, де тратимо орієнтацію між днем і ніччю.

Мої враження?... Їх багато. Перш за все, враження великого, розмірного спокою. Цей спокій вражає вас, охоплює, коли ще в Таліні сідаєте на фінський корабель, ступінується, коли станете ногою на ґраніт гельсінґфорської пристані, а полонює вас на фінляндській провінції.

У Фінляндії авта не гудять, трамваї не дзвонять. Люди не поспішають. Навіть праця йде там поволі, неначе з надумою. Але у тій праці є солідність, систематика і впертість. Мовчазна завзятість, що її навчила фінів сама природа. Фінляндське населення бореться з нею вперто, видираючи їй скупі плоди, дослівно силою. На висоті 60 ступня ґеоґрафічної ширини бачив я чепурні фінські оселі, де мешканці, наносивши на ґранітний ґрунт сірої землі, плекали городовину. Сказати це нашому селянинові — реготався би.

Фінські села?... Сіл у нашому розумінні не бачив я у Фінляндії, якщо не брати під увагу осель ляпонців на далекій півночі. Кожне село у Фінляндії має вигляд культурного містечка. Широкі, дуже часто асфальтовані вулиці, биті, гладесенькі як стіл дороги, електричне освітлення. Домики майже виключно з дерев, мальовані на білий та цеглястий колір, з фіраночками та квітками у вікнах — виглядають як пуделочка. Коней на фінському селі обмаль, льокомоція майже вся змоторизована. Дуже багато р о в е р і в. Село живе здебільша з випасу худоби, молочарства, риболовлі, а на півночі ще й з полювання. Багато працює у деревному промислі, що тут після Совєтів стоїть продукційно найвище в Европі. Саме хліборобство, хоч культура його поставлена у Фінляндії дуже високо, не всилі дати всім селянам прожитку. Вистане сказати, що на 389 тисяч кв. кільометрів простору Фінляндія має всього 2 міліони гектарів орної землі, й то в 60 відсотках поганої. Другою перепоною для хліборобства у Фінляндії — це підсоння, ґірше, як у Скандинавії, хоч завдяки посередньому діланню ґольфштрому воно краще, як в европейській Росії під тим самим ступнем ґеоґрафічної ширини. Пересічна температура року у Фінляндії не перевищує 2 і пів ступня, тоді як у Швеції вона має 3, а у Норвеґії 4 ступні.

Нпр. дуби, що знаменито ростуть на норвеськім узбережжі аж по Осльо і Мельде, не виходять поза межі південної Фінляндії (60 ст. ґеоґрафічної ширини). Вишні у Фінляндії не дають вже овочів на північ від мста Вааза, яблінки квітнуть іще, але не дають овочів поза 64 ступнем ґеоґр. ширини. Значить — більша половина Фінляндії не знає, що це взагалі овочевий садочок коло хати. Вже коло Торніо, на шведсько-фінляндському кордоні бачив я все скупіші ліси, а далі на північ, аж до Ледяного океану простягаютюься лише тундра і пустині, мохи і папороті, а лише сям-там, у місцях, що закриті від вітру, виростає карлувата береза.

В таких кліматичних умовинах хліборобська проблема у Фінляндії стоялаб просто безнадійно, якщоб не те, що природа робить часом і ласкаві жести. І так, тому, що ніч у Фінляндії треває в літі дуже коротко (а на півночі 4 місяці її майже нема), земля дістає в тому часі відразу дуже багато тепла і світла. Це приспішує очевидно рістню, а вслід за тим нпр. ячмінь дозріває у Фінляндії за 12 тижнів, коли в нас потребує для цього 18 тижнів. Завдяки цій приспішеній рістні збіжева культура доходить у Фінляндії майже до межі лісів на північ. Жито доріває під 67 ступнем (70-тий ступінь — це вже Ледяний океан), ячмінь сягає до 64 ступня ґеоґр. ширини. З пшеницею очевидно ґірше.

Трохи історії.

Фінського населення у Фінляндії 70 відсотків, 28 відсотків шведів, решта ляпонці і москалі (ляпонців — 2 тисячі). Велика розмірно скількість шведів — це залишки спільного державного буття Швеції та Фінляндії, почавши з 12 століття аж до 1721 р., коли то вперше сягнула Москва по цю країну. Шведи дали Фінляндії в 13 столітті католицьке християнство, а в 16 столітті — протестантизм. Вони дали їй культуру та рівноправність, хліборобство та аґрарну орґанізацію. Під шведським впливом поділено землю між селян, беручи на увагу соняшні частини. Кожний селянин діставав частину поля і сіноконіс на північ, південь, схід і захід сонця.

Нині, у самостійній фінляндській республиці, шведи, — хоч не живуть на якійсь суцільній етноґрафічній території — мають повну рівноправність з фінським населенням. Шведська мова має у Фінляндії повне і беззастережне право громадянства у всіх державних урядах та установах. Це цікаве тимбільше, що між фінами та шведами існує сильний антаґонізм, спричинений не переслідуванням фінів з часів шведського панування (бо цього ніколи не було), а просто культурною суприматією шведів та їх більшою підприємчивістю. Взагалі фіни визначаються великим почуттям справедливости і вродженою культурою. Чи повірите, що на головнім майдані в Гельсінґфорсі стоїть досі великий крицевий памятник царя Олександра II? Не скинули його, не зруйнували, бож він був „великим фінляндським князем, що в 1863 р. дав Фінляндії конституцію". В міському музеї у Віпурі бачив я на почесному місці портрети російських царів, головно Петра Великого, Катерини II і Миколи II-го. Про шведське панування, про царат, говорять фіни, як про кусень своєї історії, а „кожний нарід має таку історію, на яку заслужив" — як говорив мені преспокійно і самозрозуміло запитаний мною урядовець віпурського музею. Інше діло, що ні шведське панування, ні російський царат не накладали ярма на фінів. У Швеції мали вони повну рівноправність, в Росії — автономію, хоч нераз мусіли тяжко боротись. Жертвою оборони конституційних, автономних прав Фінляндії впав м. ін. у 1914 р. теперішній президент Фінляндії Свінгуфвуд. Суддя з професії, відмовився в одному із процесів прикласти закон, що його всупереч фінляндській конституції видав царський уряд. Ґубернатор покарав його дисциплінарно. Не повинувався. Тоді засудили його на рік вязниці. Не признав кари. Врешті прислали по нього до суду жандармів. Він не звертав на них уваги і вів дальше розправу. Тоді підійшов до нього жандармський старшина:

— Прошу припинити розправу і встати. Ви арештовані! — заявив.

А Свінгуфвуд преспокійно відповів:

— У Фінляндії суддя не встає навіть тоді, коли видає присуд. Закон у Фінляндії — сидить.

Жандарми винесли його з салі. Дістав за це 10 літ заслання на Сибір, звідки вернувся, аж вибухла в Росії революція.

Про цю подію почуєте у Фінляндії постійно, коли лише запитаєте про президента. Нині мешкає колишній суддя Свінгуфвуд у скромній палаті президента обіч собору, що подібна до мешкального будинку львівського воєводи. А його донька ходить щоденно з торбою на базар, купувати рибу і городовину. Як перша-ліпша жінка. Або власне тому, що вона і перша і ліпша.

В столиці Фінляндії.

Гельсінґфорс, столиця Фінляндії, місто гарне, модерне. А властиво змодернізоване, бо історія його досить давня. Заснований у 1580 р., мав 800 мешканців, нині має їх 280 тисяч. Старих будинків обмаль і всі вони архітектонічно нецікаві. Зате нові будівлі — величаві. Всюди ґраніт і ґраніт. Червоний, чорний, сірий. Вулиці чисті, рівні, широкі. Море з трьох сторін. Прекрасний будинок парляменту, що виглядає як атенський Акрополь (жалію, що не можу подати тут своїх світлин). Залізничий двірець, що здалека подобає на церкву і церква у західній частині міста, що виглядає як залізничий двірець, або електрична стація. Фінські архітекти люблять оперувати масивами.

Темпо життя в місті повільне, як усюди у Фінляндії, хоч на вулицях людей багато. Фіни люблять спокій і вигоду.

Памятаю дансінґ у Гельсінґфорсі. Ориґінально. Йду вечором, коло години 9-тої Есплянадою, репрезентаційною вулицею Гельсінґфорсу. Що зробити з часом? Вчасно ще. Бачу світляний напис на цілий фронт к а м е н и ц і: „Дансінґ-Бар". Легкі тони музики лунають аж на вулицю. Заходжу. А властиво стаю перед зачиненими дверми. Стукаю. Раз, другий. Врешті відчиняє мені двері якийсь панок. Сказав кілька слів по фінськи і знову хоче зачинити двері. Не даю. Панок сердиться. Лає. Зовсім ясно, що лає. Починаю і я лаятися, по німецьки і по російськи. Дві мови, що ще у Гельсінґфорсі мають виґляди, що їх зрозуміють. Приходить іще якийсь панок. Штудерним воляпіком якось порозуміваємося. Довідуюся, що нема місця, але якщо я німець-прогульковець, то може щось вдасться зробити. Впустили, взяли нагортку до роздягальні, посадили при доставленому столичку. Я розглянувся по салі. І це називається повно?... Кількадесять столиків, а при кожному з них одна, дві, а дуже рідко — три особи. Та цеж порожньо! Що сказав би отой фінський добродій, коли прийшов би так нпр. на нашу „Молоду Громаду" у Львові. Збожеволів би. А зрештою,назагал було нудно. Час до часу підносяться пари і гуляють. Поволі, щоб не змучилися. Щось сонне лежить у тому фінському гулянні. „Фешенебл" — що виглядає в моїх очах на карикатуру. (Пізніше довідався я, що в барах треба собі замовляти місце наперед, бо з ментом, коли всі столики обсаджені хочаб одною лише особою при столику — льокаль уважають за переповнений і двері зачиняють. Прикрі досвіди в тому випадку мали вже нераз чужинці).

Подібних випадків, що зродилися з незнання звичаїв і мови, мав я багато, але годі їх тут описувати, хочаб з браку місця. Згадаю лише, що в Гельсінґфорсі — п о д і б н о зрештою, як і у цілій Фінляндії — не знають, що таке: злодій. Не бачив я там ні одного склепу (навіть ювелірського), що на ніч зачинявсяб рулетою. На двірцях бачив я валізи і клунки, що їх залишив власник у чекальні, а сам ішов преспокійно до ресторану. Подібних доказів пошанівку чужої власности стрічав я там багато.

І ще одно. У ресторанах подають до мяса замісць пива... молоко.

Що знають у Фінляндії про нас?

Я звик, що підчас своїх подорожей за кордон все питаю моїх нових знайомих: — що вони знають про Україну та українців?... Роблю це з цікавости, для орієнтації: — яку силу має наша пропаґанда за кордоном? Бувало, нераз діставав я дивоглядні відповіді (нпр. в Естонії, в південній Мадярщині, в Люксембурґу), але у Фінляндії були вони просто фатальні. Україну та Ірак ставлять нарівні; нераз я довідувався, що моя батьківщина лежить у Малій Азії, або на Балкані, а вже в найкращому разі на Кавказі.

А чейже й у Фінляндії мали ми своїх приятелів, але самі не робили нічого, щоб ту приязнь закріпити. Чи чув у нас хто про визначного фінського поета Ейно Лейна, що у своїй збірці поезій п. з. „Вапауден Кірія", захоплений революцією народів у Росії, написав у 1917 р. такі прекрасні рядки:

Terve, Ukraina!

Terve, Ukraina! Kunnias soiko on,
huutona huomenem valkenevan!
Voimasi, lempesi leimaus voikoon
vaatia,, laatia, maan vapahan!
Uljas Ukraina! Nyt ala horju!
і т. д.

Витай, Україно! Як ранній світанок
Величня у славі ти сходиш згори.
Як блискавка гордим вогнем полумяно
Ти край свій свобідний у сяйві твори!
Кріпись, Україно! Держись непохитно,
Вже заграва блисла народам усім!
На всі небезпеки йди сміливо в пітьму
А в мить перемоги — удар наче грім!

Сильна Україно! Як зчиниться битва,
То ти як хорунжий ведеш свою рать,
У бурі край фінів, Естонія, Литва,
І Латвія й Польща при тобі стоять.
Вперед, Україно! Ти вже не рабиня,
Якщо тільки хочеш і віриш сама.
Чи чуєш від моря грізне клекотіння?
— Народам як хвилям зупину нема.

Нова Україно, багата на плоди!
Далеко блищать твої ріки, жнива...
Далеку луну багряної свободи
Почули грузини, татари й Мордва!
Збудились крізь ночі в останню го-
[дину
Народи Росії усі в ланцюгах!
Скидай кайдани... Радій, Україно!
Вкажи нам спокійний, осяений
[шлях!*)

(Переклав **М. Рудницький**).

Так писав про нас у 1917 р. великий син Фінляндії Ейно Лейно. Людина, що вірила більше в нас, як ми самі в себе.

Хотів я відвідати його в Гельсінґфорсі. І переповісти йому те все, що ділося в нас від 1917 р. Але знайшов я тільки на цвинтарі чорну, простокутну ґранітну плиту...

— — — — — — —

Таких друзів, як Ейно Лейно, моглиб ми знайти більше у Фінляндії. Але треба щось у тому напрямі робити. Багато моглиб тут помогти наші наукові установи, що чейже листуються з науковими закордонними установами. Звязок з фінськими інтелектуалістами був би легкий, а за науковим контактом міг би прийти особистий. На те, що Фінляндія далека і не відограє більшої ролі в европейській політиці — не треба зважати. Треба тямити, що ця країна має спільний кордон із Совєтами і донині не відкрелася Східньої Карелії, великої фінської країни, що простягається від озера Онеґі та ріки Свір аж до Північного океану.

А зрештою, чи повинні існувати якісь межі для нашої національної пропаґанди у світі?...

*) Поезію цю, поміщену в одній із збірок Ляйно (що помер недавно), написав поет під впливом подій в Україні 1917 р. Іще 1915 р. попалась йому в руки німецька граматика української мови В. Сімовича, якому він і переслав свою збірку, поезій із присвятою, повною захоплення нашим відродженням.

Клявдія Бобикевич.

У ТІНІ ГЕРОЇВ

(Спомин з недавньо минулого).

1)

I.

Вже більше як 18 літ живу за границею, далеко від Галичини, моєї любої батьківщини. Далеко від моєї найближчої рідні, добрих сусідів і знайомих. Вже 18 літ живу в далекім Семигороді між чужими, мені крайньо байдужими людьми, куди химерна доля закинула мене, щоби поглумити собі з усіх моїх мрій та бажань. Отак тобі! Терпи й мовчи!...

Але я не є з роду податливих людей. Навпаки. Чимбільший натиск на мене, тим твердший мій відпір і моя відсіч. Не маючи сили й змоги змінити місце життя й вибрати собі підходяче серцю та миле душі, всеж я не покорилась своїй долі. Ой, ні!...

Наче би їй на злість, я відгородилася від чужих, таких байдужих мені людей, та зажила своїм життям. В своїй хаті завела тільки українське слово, рідну традицію, бо тільки так думала встоятись у своїх великих задумах і обовязках супроти моєї батьківщини.

Тому не було в мене жадної цікавости й охоти мішатися в життя чужого краю й чужих людей. Я не хотіла мати найменшої участи в їх політичнім, господарськім, а то й у товариськім житті. В їх ріжних сплетнях, переживаннях, ділах і успіхах. Мене цікавило тільки те, що писалося в їх часописах і літературі про мій край і нарід. Про наші криваві, героїчні змагання до волі, політичні осягнення, господарські та культурні успіхи, що ними я так раділа! Оце занимало всеціло мої думки.

Але всюди, в чужих книжках і часописах, вичитувала тільки ворожі слова й погані думки та пояснення на нашу адресу! У кожнім творі, кожній статті тільки сліпа й дурна ненависть. Така, що вже перейшла у стан зоольоґічний (як кота до собаки) і що її не можна льоґічно ні вияснити, ні змінити.

Подумати собі тільки, що навіть змінено історичні основні дані здвигу Хмельницького, викривлено ролю Мазепи, а всі змагання мого народу викривлено до карикатури...

З цього я бачила, що вс[і] кругом тільки з ненавистю відносилися до мого народу. Що всі кругом... одним миром мазані. Їм треба було тільки українського плодючого чорнозему, але нарід переслідувати й гнобити...

Тому я відгородилася від чужинців. Не мала охоти застановлятись або й тягнути висновки з їх подвигів та здобутків. Вони мені такі байдужі! Тільки з жалем завважала я, що й у далекім Семигороді є сліди українців з перед сотток літ... Там же імена сіл, родин, тварин і предметів... як у нас. Колись і тепер. Це може втекли туди наші предки перед татарськими або іншими ордами і там їх слід залишився...

— — — — — —

Я все боялася ч у ж о г о впливу на мої діти. Тож я пильно стерегла себе і їх, щоби, на дай, Боже, навіть найслабший корінець не запустився в чужу землю! Хочби це тільки тоненький волосок. Ми маємо їх запускати тільки в свою рідну, ту святу землю, зрошену кровю й засіяну кістками наших святих мучеників. Від коли вона під сонцем! Тому й усі змисли мої звернені були на виховання дітей у нашім національнім дусі, не зважаючи на далеку чужину. Колиж бачила в них хочби тільки зародок чого ворожого моїм намірам, тоді я його нищила безоглядно, радикально, щоб не мало поганих впливів на майбутність. А це не легка річ! Дитяча вразлива душа підлягала окружаючим впливам скоріше як зріла людина, свідома своєї народности, заскорузла на погубні впливи окруження.

(Дальше буде).

НА РІЖНІ ТЕМИ

АМЕРИКА Й АНҐЛІЯ.

У своїй шікаґовській промові лорд Лотіен, анґлійський амбасадор, дуже виразно окреслив спільність інтересів Анґлії й Америки, як цю спільність бачить Анґлія.

Мовляв, не допустити Німеччині запанувати над світом можуть спільними силами Анґлія й Америка, коли Анґлія буде панувати над Атлянтійським океаном, а Америка над Тихим.

Що Злученим Державам таке відкрите поставлення справи може подобатися, це самозрозуміле. Але як поставляться до нього інші держави Америки?

АМЕРИКАНСЬКА ВІДПОВІДЬ?

Амбасадор лорд Лотіен виголосив свою промову, в добі по промові президента Рузвелта до конґресу, в котрій то промові президент висказувався неменше відкрито.

Президент говорив, що ми стоїмо перед союзом світових сил розкладу, злобних, безпощадних, смертельних ворогів усяких моральних, релігійних і політичних засад, які людство встановило по століттях боротьби.

У цих словах можна би вичитати ті самі настрої, що видно лягли в основу промови анґлійського амбасадора. Коли порівняти обі промови, то виглядає, немовби президент Рузвелт дав лордові Лотіенові відповідь на його питання, поки ще питання було поставлене.

ВІДПОВІДЬ НЕ ПОВНА.

Кого президент Рузвелт розумів під цими світовими силами розкладу, під злобними, безпощадними, смертельними ворогами усяких моральних, релігійних і політичних засад, ніхто, хто знає давніші промови Рузвелта, не може сумніватися.

Що проти цих сил робить Анґлія, ми теж знаємо.

Та що думає проти цього робити президент Рузвелт?

ЯПОНІЯ.

Також що скаже на це Японія?

Не так давно заговорив про японсько-американські відносини японський дипльомат Якошіро Сума.

Між іншим він казав: „Японія знаходиться в неменше щасливому положенні, як Америка. Вона теж не має причини боятися нападу із зовні. Іншими словами, Японія є в тому положенні, що вона може прямувати до своєї цілі, не зважаючи на ніякі кошти".

Ці слова були сказані перед промовою Рузвелта. Чи не відповідав президент і на ці слова в своїй конґресовій промові?

ЗЛОЧИНЦІ, ПУБЛИЧНІ Й ПРИВАТНІ.

Коли президент Злучених Держав говорив про злочинні державні уряди, президент Американського Соціольоґічного Союзу говорив у Філядельфії про боротьбу з „приватними" злочинцями. Його промову розголошено по всій Америці, бо вона містила в собі багато оригінальних висновків.

Між іншим сказав він, що американське громадянство зовсім нерозумно займається багато боротьбою проти дрібних злочинців, як злодіїв, вломників, кишенькових спеціялістів, тоді як воно занедбує боротьбу проти злочинців, що від цих далеко більше небезпечні, а саме рекетірів і злочинних організацій.

Злучивши докупи ці промови, можна встановити ступні злочинства: дрібні приватні злочинці, великі зорганізовані рекетірства та шайки злочинців, що захоплюють для рекетірства державну владу.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ПІТСБУРҐ, ПА.

Протестаційне віче.

Згідно з однодушною ухвалою делеґатів на ініціятивних зборах 17 грудня 1939 р. відбулось у нас протестаційне віче 31. грудня 1939 в Литовській Галі на С. С. Пітсбурґ, Па. Віче відкрито американським національним гимном. Вступне слово виголосив предсідник вічевого комітету, адв. Василь Онишків.

В своїм вступнім слові адв. В. Онишків заявив, що ціль цього віча є ухвалити протест проти хижих окупантів українських земель, а саме Московщини, Німеччини, Румунії і Мадярщини, а також створити тісніший звязок з рештою українського громадянства в його меті до створення самостійної української держави.

Потім адв. В. Онишків покликав о. І. Коцана на вічевого голову, а на секретарів Михайла Скрабута і Михайла Ґудзеляка. На першого бесідника о. І. Коцан покликав Матія Хандогу, редактора „Народнього Слова". Ред. М. Хандога виголосив реферат на тему „Ми й Україна". В перших словах згадав, які то причини змусили українців виемігрувати до Америки; дальше нагадував про визвольне змагання з 1918 року, як також про ті страшні ляцькі знущання, які пережив український нарід під варварським забором. В дальшім тягу реферату бесідник перейшов до подій останнього року, згадуючи про розвал дикунської Польщі. Про червону Москву ред. М. Хандога заявив, що український нарід ніколи не погодиться, щоб Москва була серцем України, бо ми маємо своє серце — Київ. При кінці одногодинного реферату М. Хандога закликував решту українських орґанізацій, щоб пішли слідами спільної заяви Української Народної Помочі й У. Народнього Союзу; особливо закликував У. Р. Союз до рядів більшости. О. І. Коцан щиро подякував ред. М. Хандозі за його патріотичний реферат.

Предсідник о. І. Коцан з черги покликав до слова голову ОДВУ, проф. О. Ґрановського, якого присутні привитали грімкими оплесками. В своїм рефераті проф. О. Ґрановський згадав про переслідування українського народу окупантами. Прелеґент говорив, що ми, американські громадяни, є щаслив, що живемо тут в прибраній батьківщині, бо тут маємо право вільного слова, якого не мають наші брати під окупантами. Прелеґент доказував історичними фактами, що українцям України ніхто не дасть, якщо ми самі про це не подбаємо. Кожний нарід, говорив проф. О. Ґрановський, має право до власної території, включаючи й українців. Український нарід пережив усякі ворожі інвазії й тому мусимо вірити, що й теперішню окупацію пережиє. Лише треба між нами національної згоди. Цю згоду, говорить бесідник, не принесуть нам ворожі аґенти, як і не принесла червона Москва визволення Західній Україні. Бо як можуть червоні кати когось з ярма визволяти? Наперед нехай заведуть лад у своїм краю і дадуть свободу народам під їхнім обухом. Проф. О. Ґрановський палкими словами заявляв, що в Европі буде мир лише тоді, коли повстане велика незалежна Українська Держава.

Шановний гість закликував присутніх до масового піддержання всеукраїнського конґресу, який відбудеться 16 і 17 березня 1940 в Ню Йорку. Також закликав зібраних до протесту й ухвалення протестаційних резолюцій. Проф. О. Ґрановський радо витав спільну заяву У. Н. П. і У. Н. С., як також закликав інші орґанізації ступати по цім шляху. Приявні бурливими оплесками подякували проф. О. Ґрановському за його глибоко обдуманий реферат, котрим так підніс їх на дусі.

Далі о. І. Коцан закликав присутніх до щирої жертви на народні цілі. Збіркою занялися члениці З. Х. ОДВУ з Пітсбурґу — пані Крух, Хронікван, Щур, Петруньо, Дяк, Коцан, Фарботник і Ляхітська.

Опісля приступлено до питання протестаційних резолюцій, які відчитав адв. В. Онишків, наперед по анґлійськи, а потім по українськи. Резолюції були одноголосно приняті. Серед резолюцій є такі:

Ми, американські громадяни українського роду, або походження, зібрані на масовім вічу в неділю, 31. грудня 1939 в Литовській Галі під ч. 1721 Джен ст., С. С. Пітсбурґ, Па., по довших і розважних дискусіях рішили на такі заяви:

1. Ми дорожимо поступом і добробутом нашої американської держави та її демократичними інституціями, так свято, як нашим власним поступом і добром.

2. Україна, край, з якого ми, або наші предки, виеміґрували ще й нині знаходяться в неволі під окупантом совєтським, німецьким, румунським і мадярським

Поміч українцям у їхній визвольній боротьбі означає заощадження міліонів людського життя. Також є кроком у сторону створення і забезпечення на цілому світі демократичних і гуманітарних принципів, на яких наші Злучені Держави є побудовані.

3. Нова европейська війна вибухла тому, що попередня світова війна не закінчилася миром, основаним на справедливих засадах, проголошених в імені нашої держави президентом Будровом Вилсоном.

Ми даємо признання нашому теперішньому урядові, який старається не допустити до втягнення Злучених Держав Америки в европейську війну. Така політика забезпечує наш край від усяких воєнних страхіть і дає нам спромогу жити в спокою. Вона защадить для Америки силу й авторитет, чого вона буде потребувати для заведення порядку по скінченні війни.

4. Найвищий ідеал української 50-міліонової нації є створення і закріплення вільної демократичної держави, яка би обєднувала всі території, на яких жиють українці в переважній більшості від соток років.

Щоб осягнути цей ідеал, український нарід при кінці минулої світової війни повстав до революції, зорганізував свій уряд і проголосив незалежність вільної Української Держави. Розгром цеї республіки був злочином і безправним нападом. Він насильством підчинив український нарід під панування режімів, ворожих українській культурі й українському народові.

Радянська Українсько - Совєтська Республика, створена червоною Москвою проти волі й бажань переважної більшости українського народу, не є українською державою, ані формою, ані духом, ані правлінням. Вона репрезентує акт диктаторського насильства над Ураїною, акт брутальної сили Москви над мирним і свободолюбним демократичним українським народом.

5. Ми радо витаємо спільну заяву Української Народньої Помочі й Українського Народного Союзу в справі кооперації щодо скликання всеукраїнського конґресу, який має відбутися в місті Ню Йорку 16 і 17-го березня 1940 і взиваємо всі інші українські орґанізації, як релігійні, запомогові, політичні, гуманітарні, спортові і всякі інші, щоби вони занехали всякі партійні, чи особисті непорозуміння і стали разом рамя в рамя до праці з більшістю українського народу, в теперішній дуже важкій хвилі, бо історія колись осудить усіх за їхніми заслугами.

6. Отсим затверджуємо комітет віча, з тим додатком, що він буде старатися приєднати представників всіх інших українських організацій, які по нинішній день ще не заступлені в нім; уповажнюємо цей комітет вести акцію таку, яка буде потрібна й корисна справі всеукраїнського конґресу й визвольній боротьбі.

На кінець о. І. Коцан подякував комітетові, бесідникам і присутнім за участь у вічу. Віче закінчено українським національним гимном.

Більші жертви зложили: І. Федан $5; о. Н. Кучер $2; по $1: проф. О. Ґрановський, адв. В. Онишків, о. І. Коцан, о. Д. Сенета, о. Й. Желехівський, ред. М. Хандога, І. Дичка, п. М. Малевич, пані Хоптяк, пані Щур, Д. Скрабут, Р. Кучар, С. Судяк, І. Мидзій, П. Мисько, А. Кусяк, С. Багній, М. Майнош, В. Шабатура, В. Шпікула, В. Оборишко, Н. Арсеній, Н. Лацик, М. Скрабут; по 50 ц.: В. Проць, П. Зелінський, В. Петрол, К. Лвицький, І. Яц, В. Микитюк, І. Тиний, Катерина Мідяновська, Г. Гнатишин, д. Осух, М. Ґудзеляк, А. Венгрин. Дрібними $9. На передвічових зборах зібрано $23. Разом $69.

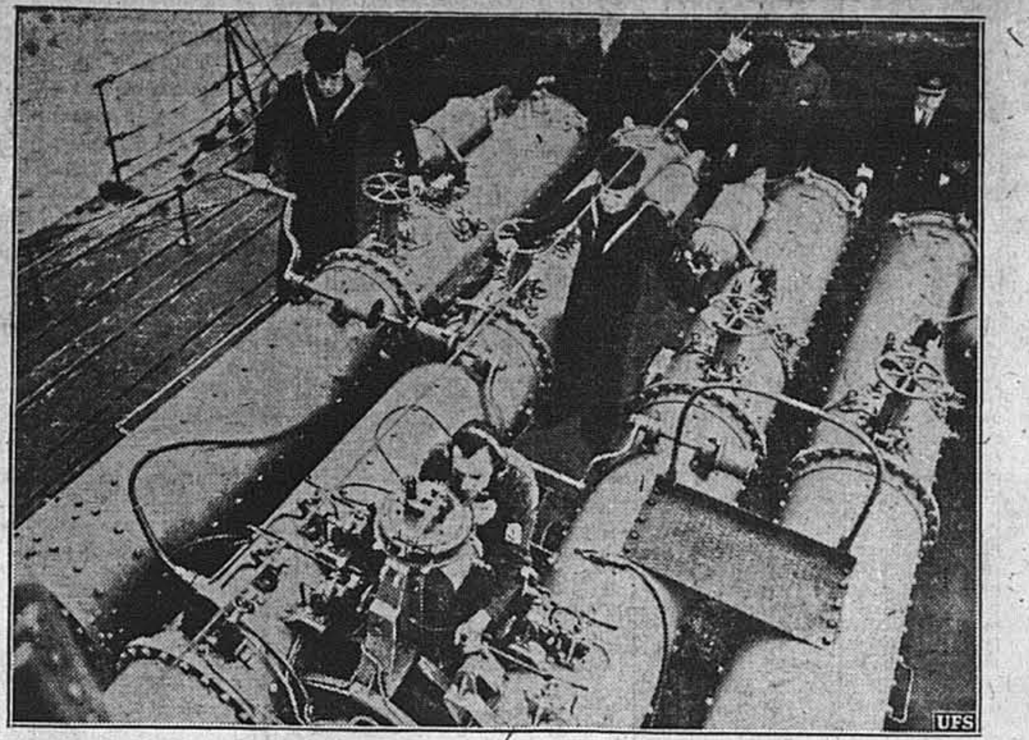
Михайло Скрабут, Михайло Ґудзеляк, секретарі.

РАЧЕСТЕР, Н. Й.

Ідемо до злуки. Висилаємо делеґацію на Конґрес.

Перед Восьмим Конґресом „Обєднання" відбулися в нас збори представників таких орґанізацій: Братство св. Йосафата, ОДВУ, Тов. Запорозька Січ, Золотий Хрест, Союз Українок і Бр. св. Николая, від. Провидіння. На зборах рішено, що наша громада має бути заступлена на Конґресі „Обєднання". Вибрано трьох делеґатів, якими були: М. Рудий, М. Микитинський, В. Гречук. По Конґресі делеґати скликали збори на день 15. грудня 1939. На тих зборах гром. К. Шевчук запропонував створити Обєднаний Центральний Комітет зі всіх орґанізацій, щоби повести в громаді спільну працю. У Бр. св. Йосафата члени зараз одобрили цей плян і вибрали від себе представників, а то громадян М. Рудого й В. Колданського. Крім того ухвалили $10 на покриття коштів делеґата, що їздив на Конґрес „Обєднання". І молодечий відділ Бр. св. Йосафата вибрав двох представників до місцевого Комітету. Союз Українок також вибрав дві делеґатки та ухвалив $5 на кошти делеґації на Конґрес „Обєднання". Тепер черга на інші відділи, щоб вибрали своїх представників до Центрального Комітету. Потім при кінці січня, або з початком лютого, будуть загальні збори і там буде вибрана екзекутива Центрального Комітету, а також і делеґати на Всеукраїнський Національний Конґрес, що відбудеться в Ню Йорку в днях 16 і 17 березня 1940 р. Кожне наше товариство і кожний відділ повинні вислати на наради своїх представників, щоб нікого не бракувало. Разом порадьмося і спільно зачнім нову працю для нашого добра тут в Америці й для добра України.

К. Шевчук.

ТОРПЕДОВІ СТРІЛЬНА НА АНҐЛІЙСЬКІМ БОЙОВІМ КОРАБЛІ.

ГЕМТРЕМК, МІШ.

Проситься всі національні Товариства й Братства стриматись з усякими імпрезами

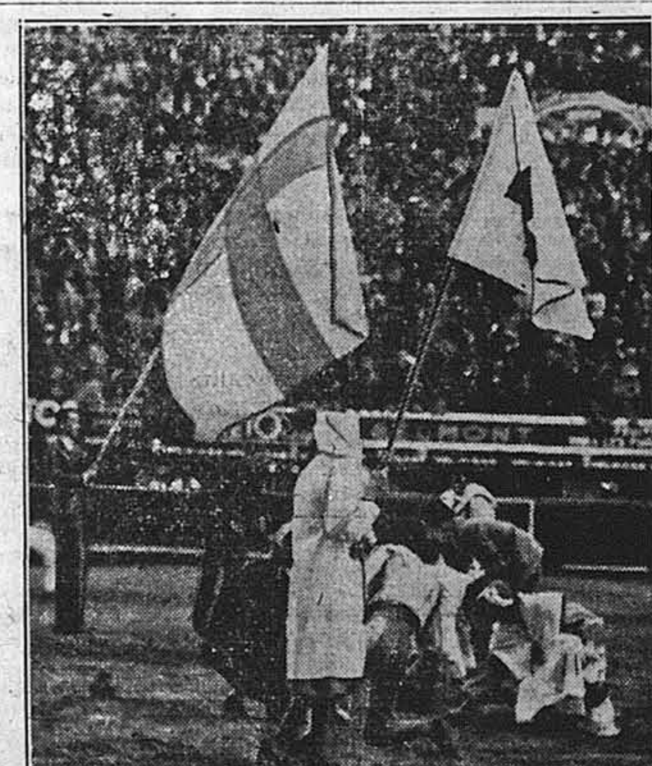
В ДЕНЬ 16. ЧЕРВНЯ (JUNE 16, 1940)

бо в той день **Товариство ім. Ю. Головінського, від. 4. ОДВУ, Золотий Хрест і МУН** влаштовують

НАЦІОНАЛЬНИЙ ДЕНЬ

в Бродвей Парку, П. А. Скули.

Д. Рубаха, секретар.

СИМПАТІЯ ДЛЯ ФІНІВ.

Підчас боротьби з биками мексиканські борці збирають часто гроші на фінську боротьбу проти Росії. Часто до борців прилучуються дівчата з фінськими прапорами (як на світлині).

ЧИ ВИ ДУМАЄТЕ ПЕРЕПРОВАДЖУВАТИСЯ НА ІНШЕ МЕШКАННЯ?

Якщо думаєте змінити свою адресу, просимо повідомити нас наперед, коли почнете жити на новій адресі, щоб ви не втратили якого числа ґазети, котре може мати щось цікаве або важне для вас або вашої родини. Просимо не ждати до останньої хвилі. Просимо не переказувати нічого почтареві. Найкраще виповнити оцей блянкет, подаючи докочне стару й нову адресу та число відділу, якщо ви є членом У. Н. Союзу, та вислати це в листі до адміністрації „Свободи".

Число відділу ....

Імя й назвище ....

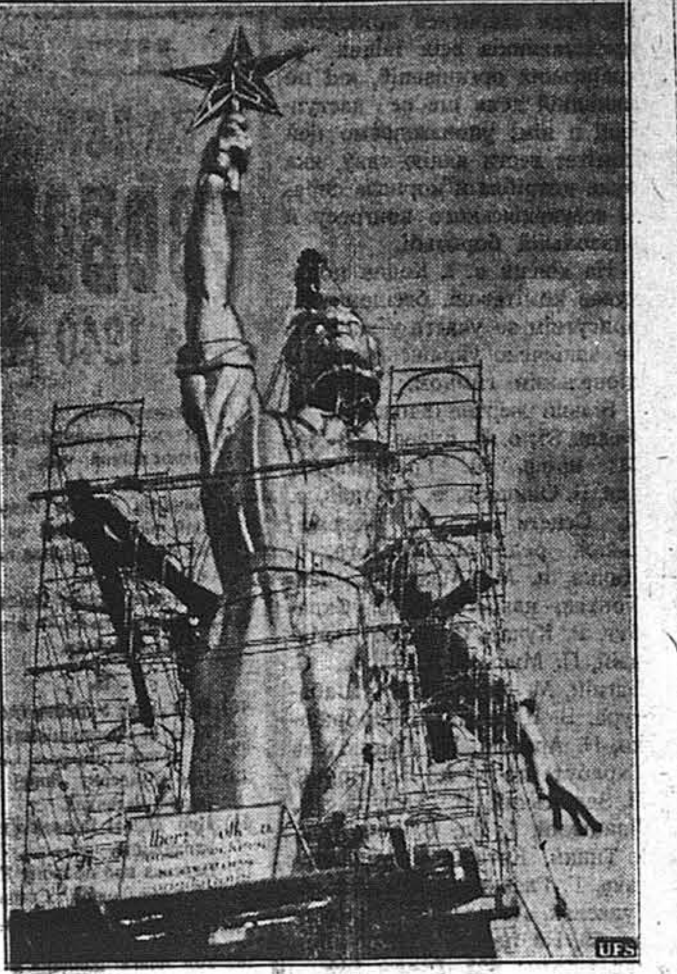
Стара адреса ....

Нова адреса ....

Почта ....

І ЦІСАРСЬКИЙ РОЗРІЗ НЕ ПОМІГ

Пані Беті Люмиш, 32-літня жінка, зімліла на сходах свого дому в Брукліні, Ню Йорк. Її занесено до мешкання й візвано для неї лікаря шпиталю, де вона мала піти родити дитину. Коли лікар прибув, вона була вже мертва. Лікар пробував урядувати дитину й зробив на нежитій жінці цісарський розрів. Та коли дитину винято з тіла матери, вона вже теж була нежива. Цілоденна праця над нею з пульмотором не потрапила дитини оживити.

СОВЄТСЬКА „ЧИСТКА".

З площі Світової Вистави в Ню Йорку почали забирати совєтську статую робітника, якого американці називали „Биґ Джов", а який стояв на верху совєтського павільону.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАҐО, ІЛЛ. Річні збори Бр. св. Стефана, від. 221., відбудуться в неділю, 14. січня, в годині 12. вполудне, в салі церковній при Оклей і Райс ул. На зборах урядники будуть здавати цілорічний звіт своєї праці. Відбудеться вибір нових урядників на 1940 рік і буде вирішуватися багато інших важних справ. Тому обовязком всіх членів і членниць є бути приявними на зборах. — Ф. Василовський, предс.; О. Любас, кас.; Т. Шпікула, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Збори Тов. Сокіл, від. 336., відбудуться в неділю, 14. січня, в 1. годині пополудні. Проситься прийти на збори. Новий уряд на 1940. рік такий: Григорій Кісіль, предс.; 3555 Blvd.; Семен Постолюк, фін. секр., 2204 Lincoln Ave., Lakewood; Дмитро Загута, кас.; Т. Кальмук, рек. секр.; Григорій Стефанек, Іван Семенчук, контрольори; надз. хорих: Йосиф Климка, Михайло Більо, Іван Паплик, Микола Голдер; листоноші: Михайло Федорчак, Семен Дурич, Стефан Пелех, Іван Поплик; прапорщики: Атанас Садовський і Микола Голдер; делеґати до Злуч. Орг.: Григорій Кісіль, Григорій Стефанек. Кожний член повинен сховати собі це оголошення. — Тимко Кальмук, рек. секр.

ГАМТРАМК, МІШ. Місячні збори Тов. ім. Маркіяна Шашкевича, від. 94., відбудуться в неділю, 14. січня, в годині 1:30 пополудні, в Укр. Хаті, 2240 Ґрейлінґ Ст. Буде справоздання фінансового секр. з цілого року, як також і контр. комісії. Є також ще інші справи до полагодження. Наступні урядники зістали вибрані на 1940. рік: Н. Машталір, предс.; В. Холявка, заст.; Ів. Заблоцький, фін. секр.; В. Крушельницький, заст.; А. Патра, рек. секр.; М. Шаран, заст.; М. Бабій, кас.; О. Курочка, заст.; контр. комісія: М. Джумаґа, В. Неґрич, М. Холявка; надз. хорих: Н. Лозовчук, Іл. Гришко, П. Стефаняк. — М. Шаран, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Місячні збори Тов. Вільних Козаків, від. 316., відбудуться 11. січня 1940. р., в укр. пар. домі, 831 Джозеф Еве., в годині 8. ввечір. Проситься всіх членів прибути на означений час. Контрольна комісія здасть справоздання з цілорічного діловодства. Уряд Тов. Вільних козаків на 1940. рік: П. Ковтун, гол.; О. Луців, заст.; Д. Сокорохода, кас.; В. Бойко, заст.; В. Іванців, секр.; Т. Кучмій, заст.; контрольори: Р. Гладун, В. Тлюта, В. Федьків; надз. хорих: Т. Куций, Л. Олійник, І. Паснак. — В. Іванців, секр.

БОФАЛО, Н. Й. Річні збори Тов. Укр. Сокіл, від. 304., відбудуться в пятницю, 12. січня 1940. р., в 7:30 ввечір, в ґали парохіяльній. Буде звіт за 1939. рік і передання уряду на 1940. р. До уряду увійшли: Андрій Ґрубак, предс.; Михайло Костецький, заст.; Іван Ґрубак, кас.; Михайло Гаравуз, заст.; Іван Поточак, секр. Тов.; Іван Швець, заст.; С. Ваврів, секр. Союзовий; Микола Гнатик, заст.; контрольори: Ілля Вах, Іван Грицковян; до хорих: Антін Корпан, Дмитро Мидзан; до фани: Михайло Шафран, Семен Вернеївський; Михайло Костецький маршалок; Стефан Лещишин, полісман. Збори будуть відбуватися в другу пятницю по першім в 7:30 ввечір. — Андрій Ґрубяк, предс.; С. Ваврів, секр.

РОСФОРД, О. На річних зборах Бр. св. Михаїла, від. 235., що відбулися в неділю, 10. грудня, вибрано наступний уряд на 1940. рік: Мих. Бобак, предс.; А. Масник, заст.; А. Теплий, кас.; Іг. Кушнір, заст.; Н. Проць, секр.; Мих. Копистинський, заст.; В. Холявка, Мих. Теплий, Іван Шестак, контр. комісія. Збори будуть відбуватися в першу неділю по 5-тім, в годині 2:30 пополудні. — Н. Проць, секр.

ГУДСОН, Н. Й. Перший мітінг Бр. св. Йосафата, від. 273., відбудеться в неділю, 14. січня, в ґали V. F. W., 252 Варен Стр., в звичайній годині, як попередно. Обовязком кожного члена прибути на цей мітінг. На річнім мітінгу 10. грудня 1939. року вибрано уряд на 1940. рік: Лев Годованський, предс.; Мих. Гриб, заст.; Павло Маряк, секр.; Стах Козуб, заст.; Михайло Лібрук, кас.; Ілько Лисогір і Василь Подорожний, контрольори; дозорці хорих на Ґрін Порті: Андрій Ярощак і Йосиф Коцьоба; в місті: Іван Яськів і Анна Гриб. — Лев Годованський, предс.; Михайло Лібрук, кас.; Павло Маряк, секр.

ОБОРН, Н. Й. Річні збори Бр. св. св. О. Николая, від. 38., відбудуться в суботу, 13. січня, в своїм домі. Проситься членів прибути на збори. Буде вибір уряду на 1940. рік. — Михайло Гулик, предс.; Василь Довжицький, кас.; Іван Наогольник, секр.

БАЙОННЕ, Н. ДЖ. Річні збори Бр. св. Арх. Михаїла, від. 213., відбудуться в пятницю, 12. січня, в годині 7. ввечір, в У. Н. Домі, 35 Вест 19. вул. Проситься всіх членів прибути на збори і вислухати справоздання старих урядників. Буде вибір нового уряду на 1940. рік. Не явившийся член заплатить кару після статуту. — Ю. Бойко, предс.; М. Пахолок, кас.; Й. Кобрин, рек. секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Місячний мітінг Тов. Зап. Січ, від. 155., відбудеться в пятницю, 12. січня, в годині 7:30 ввечір, бо на український Новий Рік, коли припадає наш мітінг, ґаля буде занята. Проситься всіх членів прибути на згаданий мітінг, чи буде платити чи ні, бо буде важна справа до вирішення, як і роздавання календарів тим членам, що зажадають. Рівнож проситься довгуючих членів, щоби вирівняли свій довг по можности, щоби не наражуватися на суспендацію. — Іван Макар, предс.; Василь Дригинич, кас.; Андрій Яричевський, секр.

БАЛТІМОР, МД. Місячні збори Бр. Пресв. Тройці, від. 320., відбудуться в неділю, 14. січня, в годині 2. пополудні, в ґали У. Н. Дому, 3101 О-донел ул. На річних зборах потверджено старий уряд. Просимо всіх членів прийти на означений час та вислухати справоздання контр. комісії за минулий рік. Просимо тих членів, що не платять до братської каси, платити що місяця, бо в противнім разі будуть суспендовані. Кожного члена обовязком є припровадити нового кандидата, котрого радо впишемо до нашої орґанізації У. Н. Союзу. — П. Мармаш, предс.; Т. Захарчук, кас.; Г. Шулька, секр.

ТОЛІДО, О. Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 167., відбудуться в неділю, 14. січня, в годині 2. пополудні, в ґали, де звичайно. Просимо всіх членів і членниць, а також урядників прибути точно та вислухати справоздання контр. комісії, котра представить нам діловодство за 1939. рік. На річних зборах потверджено на 1940. рік уряд з 1939. року. — Дмитро Медецький, предс.; Микола Скотинський, кас.; Іван Кульматицький, секр.

СКІЛЬКИ АСПІРИН ТРЕБА ВЖИВАТИ?

Деякі люди вживають аспірини, коли в них голова болить. Аспірина не усуває причини болю голови, тільки притуплює відчування болю. Та дехто думає, що чим більше піґулок аспірини зажиє, тим скоріше біль голови припиниться. Проби лікарів показали, що коли одна аспірина не припинить болю голови, то не поможе й кільканацять піґулок. Коли кілька піґулок аспірини зажиєте, то скоріше вам може зашкодити, як помогти.

Та памятайте, що навіть і одна піґулка дійсно вам не усуває причини, від чого болить голова, тільки помагає влекшити ваше терпіння.

ҐАЗ, ЩО ПОВЗДЕРЖУЄ ГНИТТЯ ОВОЧІВ

Коли стоять доспілі овочі, то скоро починають псуватися. Колиж псуються, то випускають із себе багато вуглецевого двоокису. Та коли напусти в те місце, де переховують овочі, вуглецевого двоокису, то гниття припиняється. Так можна зберегти овочі від гниття і до пів року.

ЗАЛІЗОМ ЦЕМЕНТОВАНІ ДОРОГИ

Замісць звичайного цементу вживають тепер в Америці і заліза до цементування доріг. Дорога на площі для іґрищ Міннесотського Університету вже вицементувана залізом в трьох місцях. Такі дороги, розуміється, булиб тривкіші, як ті, що цементовані звичайним цементом. Та покищо залізо задороге, щоб його можна вживати на цементування доріг. Коштує по 50 долярів за тону. А щоб могло конкурувати із звичайним цементом, то мусілоб упасти на ціні на яких двацять долярів.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

С. Кв., Дітройт, Міш. — Про „виґравки" подавати не можна. Деякі справи є порушувані іншими дописувачами, що надіслали дописи саме в той самий час. Тому треба було дещо скоротити.

600,000 НІМЦІВ У КАНАДІ

З населення Канади, що числить 11 міліонів, 5 міліонів є анґльо-саконського походження, 3½ мілона канадійських французів, а решта, тобто 2½ міліона, інших національностей. Німці занимають третє місце серед народів, які замешкують Канаду, й мешкає їх тут 600,000. 70 відсотків з них уродились у Канаді, а 10 відсотків у Злучених Державах. Німці зачали оселюватись у Канаді в 18 столітті, прийшовши тут з Пенсилвенії, як частина гановерських реґіментів короля Джорджа і як льоялісти, що не могли погодитися з републиканським урядом. Вони поселились у надморських провінціях і в горішній Канаді. Значучим серед німців у Канаді є те, що на схід від Вінніпеґу не виходить ані один німецький часопис. Усі німецькі часописи і тижневики виходять у західній Канаді. Німці, що замешкують західню Канаду походять переважно з Росії, Польщі, давньої Австро-Угорщини і Румунії, а також зо східньої Канади і Злучених Держав. Щодо віроісповідання, то є вони католики, лютерани і меноніти. Ті останні походять виключно з Росії, втікши звідтам з причин царських і большевицьких релігійних переслідувань. Німці в західній Канаді є ворожо настроєні до комунізму, одначе перед війною були між ними завзяті націсти. У часі першої світової війни лиш 2,000 німців були інтерновані в концентраційних таборах, одначе з того 800 були німецькі моряки, прислані тут із Західних Індій на інтернування.

СЕРЕДНИК, ВІД ЯКОГО ГУСНЕ КРОВ

Ті люди нещасні, що мають таку рідку кров, що не хоче гуснути, коли почне текти з рани. З людини, що має таку кров, може і зовсім стекти кров при пораненні. Тож уже довгий час лікарі морочать собі голови, щоб винайти такий лік, що міг би припинити і розріджену кров з ран. Недавно оповістили лікарі д-р Штайнберґ і д-р Бравн з Філядельфії, що кров у людині гусне від оксалічної кислоти, що то нею можна усунути плями з чорнила. Коли додати оксалічної кислоти до крови в слоїку, яку хочуть держати про запас, то оксалічна кислота не допускає, щоб вона гусла. А коли оксалічна кислота знаходиться в самій людині, то кров гусне, і так припиняє уплив крови з ран. Та поки вчені не подадуть вказівок, як оксалічну кислоту вживати для згущування крови, то ніхто не повинен робити проб з тією кислотою на собі.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

У суботу, дня 6. січня 1940. року, рано, помер у Честері, Па., довголітній член Бр. Сош. св. Духа, від. 237. У. Н. Союзу,

СЕМЕН ҐУРАЛЬ.

Покійний родився у селі Корнеловичі, повіт Самбір, Галичина.

Оставив жену і одного сина, вже жонатого.

Похорон відбудеться у середу, 8. січня, в 9. годині рано, з дому жалоби, 714 Вилсон стр.

Уряд Братства просить членниць і членів конечно прибути у середу в 8. годині рано до У. Н. Дому при 4. і Ворд ул. і взяти з собою похоронні відзнаки, щоби спільно віддати останню прислугу Покійному.

Вічна Йому память!

Григорій Стеців, секр.

ТАРЗАН І ВОГНІ ТОРУ

(60)

В ту хвилину, коли Аґті звеліла Тарзанові і китайцеві назад вертатись до своїх товаришів, китаєць на момент зупинився і, кланяючись низько королевій, облесно промовив: „Зажди, о велика дочко столиці Тору! Чи можу я запитатись про одну річ? Чи ті самоцвіти ви видобуваєте десь недалеко в своїх копальнях?"

Аґті була хитрою жінкою. Вона вже заздалеґідь підстерегла, що китаєць любить самоцвіти. Тому тепер вона заохочуюче відповіла: „Так, недалеко звідсіль, у середині столиці Тору, містяться ті копальні, з яких ми видобуваємо ті самоцвіти. Коли все станеться так, як бажаю, ти готов ті копальні побачити".

„Низький слуга ваш, очікую ласкавого дозволу", знов заговорив китаєць, кланяючись низько. Коли оба чоловіки вернулись назад до товариства, Тарзан нерадо говорив про розмову з королевою. Зате китаєць був оголомшений тим, що бачив, і тільки й говорив про багатства та про джерела тих самоцвітів.

Ніч пройшла, настав знов день. По кількох годинах підійшов до дверей Мунґо і промовив: „Всі тепер мають іти до королеви Аґті". Тарзан знав, про що йде. Тепер він не зможе далі викручуватись. А мусить дати виразну відповідь на пропозицію королеви. Від його відповіди залежала дальша доля його приятелів.